

MANAGEMENTSAMENVATTING

Het meten van de kwaliteit van mondzorg is niet eenvoudig. Desalniettemin is de laatste jaren een belangrijke stap voorwaarts gemaakt. Er is een indicatorenset ontwikkeld en deze set is door RegioPlan in opdracht van de Stuurgroep Zichtbare Mondzorg uitgewerkt en getest in een pilot. In de voorliggende managementsamenvatting zetten we de belangrijkste bevindingen op een rij. De pilot had tot doel de meting van kwaliteitsindicatoren te testen, verder uit te werken en zo mogelijk te verbeteren. De set die er nu ligt, is bruikbaar, maar dient te worden doorontwikkeld; meten van kwaliteit is een continu proces. Daartoe formuleren we een aantal aanbevelingen. We maken hierbij een onderscheid tussen de korte termijn: een landelijke uitrol in 2012, en de middellange termijn: 2013-2014. Allereerst dient op de korte termijn een keuze gemaakt te worden uit de huidige indicatoren, zodat kan worden gewerkt aan een landelijke uitrol in de mondzorg in 2012. Voor de middellange termijn zijn twee zaken van belang: (1) digitale wijze van dataverzameling gekoppeld aan (2) een daarmee samenhangende kwaliteitsvisie: wat zijn de kwaliteitsnormen in de mondzorg? Welke normen hanteren we? Wat registreren we? Deze visie dient bestuurlijk door de koepels, maar ook door de vragende partijen te worden gedragen. Zonder normenstelsel is en blijft het moeilijk een kwaliteitsmeting op waarde te schatten.

Het veldwerk

In deze pilot zijn gegevens verzameld bij:

- 54 tandartspraktijken;
- 33 praktijken van vrijgevestigde mondhygiënist(en);
- 63 tandprothetische praktijken.

De uitvraag is gedaan op het 'praktijkniveau', gegevens zijn verzameld over praktijken en dus (nog) niet over individuele zorgverleners. Tandartspraktijken en vrijgevestigde mondhygiënist(en) is gevraagd om gegevens over een aantal patiënten (tandartsen maximaal 60 dossiers, mondhygiënist(en) maximaal 30 dossiers) aan te leveren. In totaal zijn

1576 patiëntendossiers van tandartspraktijken (van 35 praktijken) en 750 patiëntendossiers van 28 mondhygiënist(en) geïncludeerd. Daarnaast hebben patiënten die gedurende de veldwerkperiode de praktijk hebben bezocht een korte vragenlijst ingevuld. Voor de tandartsen lag het aantal ingevulde vragenlijsten op 765, voor de mondhygiënist(en) op 468 en voor de tandprothetici op 255. Deze zogenaamde PROMs-enquête is niet een-op-een te leggen op de patiëntendossiers. Het zijn niet noodzakelijk dezelfde patiënten.

De voor de pilot verzamelde gegevens op praktijkniveau vormen geen representatieve steekproef. Zorgverleners of praktijken konden zich namelijk zelf aanmelden. Representativiteit is in de pilotfase niet nagestreefd. Van groter belang werd de vraag geacht of de ontwikkelde kwaliteitsmeting valide en betrouwbare antwoorden oplevert en eenvoudig kan worden uitgevoerd, zonder dat dit leidt tot een zware belasting van het veld.

Voordat wordt ingegaan op de resultaten, vatten we in het onderstaande kader de belangrijkste aanbevelingen samen:

Aanbevelingen op basis van de pilot

Aanbeveling korte termijn:

- Kies een beperkt aantal indicatoren om verder uit te werken voor een landelijke uitvraag in 2012 en (eventueel) 2013. Sorteert bij de keuze van indicatoren voor op de langetermijnagenda: registreren en via administratieve systemen uitvragen.
- Overweeg een kortere vragenlijst te gebruiken. Maak een verschil tussen 'nice to know' en 'need to know'. Niet alle gegevens worden intensief gebruikt.
- Besteed extra aandacht aan werving van praktijken en de (non-)respons. De doorlooptijd van het veldwerk kan iets worden opgerekt. Er is echter meer effect te verwachten van gericht nabellen en gerichte acties van de overkoepelende organisaties richting de individuele praktijken.

Ontwikkelagenda 2013-2014

- Verbeter de registratie: een probleem is dat een aantal indicatoren niet eenduidig en op eenzelfde wijze wordt geregistreerd. Dit leidt tot ruis in de metingen omdat verschillende zorgverleners verschillend registreren, waardoor gegevens niet of moeilijk tussen zorgverleners vergelijkbaar zijn.
- Automatiseer de uitvraag: in de pilot is gewerkt met patiëntendossiers. Dit is een zeer arbeidsintensieve oplossing. In de toekomst is het wenselijk een uitvraag via een digitaal (en automatisch) systeem te laten verlopen. Dit is een fikse uitdaging voor de branche, gezien de grote verscheidenheid aan systemen en registraties.
- Meer uitkomst(gerelateerde) indicatoren opnemen. Op dit moment zijn veel indicatoren procesgericht. Het verdient de voorkeur om te onderzoeken of hier meer uitkomstgerichte indicatoren kunnen worden ingezet. Het is daarnaast gewenst om meer indicatoren te ontwikkelen die informatie verschaffen over de 'verbetering van de mond door de mondzorg'. Bijvoorbeeld door het laten registreren van primaire en secundaire cariës en het laten vaststellen van de levensduur van een (eigen) restauratie. Momenteel is het niet mogelijk hierover betrouwbare gegevens te verzamelen, omdat niet of slecht wordt geregistreerd.
- Ontwikkel kwaliteitsnormen. Een duidelijk gedefinieerde kwaliteitsnorm ontbreekt. Wat is goed en wat is minder goed? Denk aan: fluoridebehandelingen, sealen of röntgenfoto's. Daarover wordt nu vaak verschillend gedacht. Dit maakt de interpretatie van cijfers zeer ingewikkeld. Veelal wordt bij gebrek aan een norm gekeken naar het gemiddelde en de spreiding. Dit vinden wij minder wenselijk, omdat dit tot impliciete normering leidt. Het is maar de vraag of het gemiddelde de norm moet zijn. Het verdient dus aanbeveling om eigen kwaliteitsnormen te definiëren.
- Ontwikkel indicatorensets voor specifieke beroepsgroepen. Op dit moment is de set zeer algemeen en vooral gericht op de tandartspraktijken. Dit doet onrecht aan specifieke beroepsgroepen en specialismen binnen de mondzorg. Ook met het oog op uiteindelijk wellicht kwaliteit op zorgverlenersniveau te verzamelen, verdient maatwerk voor de verschillende aanbieders aandacht.

In de overzichtstabel op de volgende pagina's vatten we de belangrijkste bevindingen samen.

Samenvattend is ons voorstel voor tandartspraktijken:

- acht indicatoren hebben prioriteit voor de uitvraag 2012 (kolom 'prioriteit': 'ja');
- drie ontwikkelvoorstellen (ook met het oog op digitale uitvraag: langere termijn);
- zeven heroverweeg/twijfelgevallen voor de korte termijn.

Samenvattend is ons voorstel voor praktijken voor mondhygiëne:

- zeven indicatoren hebben prioriteit voor de uitvraag 2012 (kolom 'prioriteit': 'ja');
- twee ontwikkelvoorstellen;
- vier heroverweeg/twijfelgevallen voor de korte termijn;
- vijf indicatoren die niet zouden moeten worden uitgevraagd bij vrijgevestigde mondhygiënist.

Samenvattend is ons voorstel voor praktijken voor tandprothetiek:

- vier indicatoren uitvragen in 2012.

Tabel S.1 Uitleg kolommen overzichtstabellen

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelloorstel
Nummer indicator	Omschrijving indicator	Score op indicator	Proces-, structuur- of uitkomst-indicator	Is er een (aangetoonde) relatie met kwaliteit?	Zijn registraties onderling vergelijkbaar?	Is correctie voor verschillen in cliëntpopulaties wenselijk?	Heeft de uitvraag van de indicator volgens de stuurgroepleden prioriteit (gezien de informatie die de indicator oplevert)	Is er een ontwikkelvoorstel op basis van pilot, praktijktest, experts en interviews?

Tabel S.2 Tandartspraktijken (algemeen)

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelloorstel
1	Percentage jeugdige/volwassen patiënten waarbij binnen de meetperiode een periodieke controle (C11, C12) is uitgevoerd.	Jeugd: 98,1% Volw: 94,8%	Uitkomst	Voldoet bijna	Voldoet	Geen	Ja	Definitie en registratie in het systeem van de 'actieve patiënt'.
2	Actief beleid om (jeugdige) patiënten te stimuleren tot geregeld periodiek mondonderzoek	Jeugd: 62,5% Volw: 66,4%	Proces	Voldoet bijna	Voldoet	Ses	Ja	Definitie en registratie in het systeem van de 'actieve patiënt'.
3	Percentage van de patiënten onder de 18 jaar (dat in de meetperiode een consult heeft gehad) waarbij een fluoride-behandeling is toegepast.	48,0%	Uitkomst	Voldoet bijna	Voldoet	Ses	Ja	Ontwikkel norm: wanneer is sprake van over- of onderbehandeling?

Vervolg tabel S.2 Tandartspraktijken (algemeen)

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelforstel
4	Percentage patiënten onder de 18 jaar (dat in de meetperiode een consult heeft gehad) waarbij is geseald	23,6%	Uitkomst	Voldoet bijna	Voldoet	Geen	Ja	Ontwikkel norm: wanneer is sprake van over- of onderbehandeling?
5	Gemiddeld aantal röntgenfoto's per patiënt per jaar (uitgesplitst naar jonger dan 18 of 18 en ouder)	Gemidd volw: 1,42 Gemidd jeugd: 0,58 Bitewing volw: 0,69 Bitewing jeugd: 0,41	Proces	Voldoet	Voldoet	Geen	Ja	Onduidelijk is of een foto voor preventie dan wel behandeling wordt genomen. Ontwikkel norm voor over- of onderbehandeling.
6	Aantal nieuwe cariës bij patiënten in de praktijk (die de afgelopen x jaar de praktijk hebben bezocht)	31,5% legt reden restauratie vast	Proces (in pilot als proces uitgevraagd wel of niet vast gelegd)	Voldoet bijna	Voldoet	Geen	Ontwikkel	Verbeter registraties en leg ook redenen vast.
7	Gemiddelde DMFT-score van patiënten in de praktijk	4,6% legt DMFT vast	Proces (in pilot als proces uitgevraagd wel of niet vast gelegd)	Voldoet niet	Voldoet	Geen	?	Heroverweeg uitvraag. Meer een epidemiologische maat.
8	Gemiddelde DPSI-score van patiënten in de praktijk	49,10 vast gelegd 39,7% score ≥ 1 39,3% actie ondernomen	Proces Uitkomst Uitkomst	Voldoet (bijna)	Voldoet (bijna)	Praktijk	Ja	Vraag als uitkomstindicator uit en overweeg jongeren mee te nemen. Bepaal norm voor vervolgacties bij een score.

Vervolg tabel S.2 Tandartspraktijken (algemeen)

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelvoorstel
9	Aantal aanwezige handen hoekstukken in de praktijk	Gemiddeld per praktijk 17,6	Proces	Voldoet niet	Voldoet niet (mist types)	Geen	?	Vereenvoudig de vraag.
10	Gemiddelde vervanging van eigen restauraties/ levensduur van eigen restauraties	-	Uitkomst	-	-	-	Ontwikkel	Ontwikkel registratie: volgens stuurgroep belangrijk gezien relatie met kwaliteit.
11	Indicatoren op basis van PROMS	23,0% pijnklachten 33,4% napijn	Uitkomst en proces	Voldoet niet	Voldoet niet	Geen	Ja	Ontwikkel PROMS. Voldoet nog niet als 'Patient Reported Outcome Measurement'.
12	Gemiddelde behandelbehoefte orthodontie	Jeugd: 23,2% Volw: 1,6%	Proces	Voldoet niet	Voldoet	Geen	?	Heroverweeg noodzaak uitvraag.
13	Gemiddelde behandelduur orthodontie	13 maanden	Uitkomst	Voldoet bijna	Voldoet	?	?	Heroverweeg noodzaak uitvraag.
14	Inschrijving in KRM/KRT	58,7% (KRT)	Proces/ structuur	Voldoet bijna	Voldoet	Praktijk	?	-
15	Aantal voorbehouden handelingen in de praktijk dat wordt uitgevoerd door een medewerker die geen tandarts is	Foto's: 63% (in 67,8% schriftelijk vastgelegd) Anesthesie: 34,7%	Proces	Voldoet	Voldoet	?	Ontwikkel	Koppel handelingen aan registraties. Wel is hier gevaar voor sociaal wenselijke antwoorden.

Vervolg tabel S.2 Tandartspraktijken (algemeen)

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelforstel
16	Aantal behandelingen per jaar (volume) voor implantologie en volledige protheses	Gem. per praktijk 24,9 volledig 25,2 partieel 11,9 implantaat gedragen	Proces	Voldoet	Voldoet	?	Ontwikkel	Registratie + automatische uitvraag
17	Percentage van de tandartsassistenten dat het mbo-diploma tandartsassistent of een vergelijkbare kwalificatie met certificaat heeft behaald.	90% van de assistenten 43% van de praktijken	Structuur	Voldoet bijna	Voldoet bijna	Geen	?	Bepaal norm voor 'opleiding in praktijk'
18	Opname van gegevens in het digitale dossier	0-100% (afhankelijk van behandeling/diagnose)	Structuur	Voldoet niet	Voldoet bijna	Geen	Ja	Bepaal gegevens (norm) die in het digitale dossier moeten zitten.

Tabel S.3 Vrijgevestigde mondhygiënisten

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelvoorstel
1	Percentage jeugdige/volwassen patiënten waarbij binnen de meetperiode een periodieke controle (C11, C12) is uitgevoerd.	Geen	Uitkomst	-	-	-	?	Definitie en registratie in het systeem van de 'actieve patiënt'.
2	Actief beleid om (jeugdige) patiënten te stimuleren tot geregeld periodiek mondonderzoek	50,2%	Proces	Voldoet bijna	Voldoet niet	(Ses)	Ja	Definitie en registratie in het systeem van de 'actieve patiënt'.
3	Percentage van de patiënten onder de 18 jaar (dat in de meetperiode een consult heeft gehad) waarbij een fluoride-behandeling is toegepast.	Geen	Uitkomst	-	-	-	Ja	Ontwikkel norm: wanneer is sprake van over- of onderbehandeling?
4	Percentage patiënten onder de 18 jaar (dat in de meetperiode een consult heeft gehad) waarbij is geseald	Geen	Uitkomst	-	-	-	Ja	Ontwikkel norm: wanneer is sprake van over- of onderbehandeling?
5	Gemiddeld aantal röntgenfoto's per patiënt per jaar (uitgesplitst naar jonger dan 18 of 18 en ouder)	Gemidd volw: 0,22 Bitewing volw: 0,08	Proces	Voldoet	Voldoet bijna	Geen	Ja	Onduidelijk is of een foto voor preventie dan wel behandeling wordt genomen. Ontwikkel norm voor over- of onderbehandeling.

Vervolg tabel S.3 Vrijgevestigde mondhygiënisten

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelvoorstel
6	Aantal nieuwe cariës bij patiënten in de praktijk (die de afgelopen x jaar de praktijk hebben bezocht)	Geen	Uitkomst	-	-	-	Nee	
7	Gemiddelde DMFT-score van patiënten in de praktijk	1,9% legt DMFT vast	Proces (in pilot als proces uitgevraagd wel of niet vast gelegd)	Voldoet niet	Voldoet	Geen	Nee	Heroverweeg uitvraag. Meer een epidemiologische maat.
8	Gemiddelde DPSI-score van patiënten in de praktijk	78,8% vast gelegd 75,4% score ≥ 1 70,6% actie ondernomen	Proces Uitkomst Uitkomst	Voldoet (bijna)	Voldoet (bijna)	Praktijk	Ja	Vraag als uitkomstindicator uit en overweeg jongeren mee te nemen. Bepaal norm voor vervolgacties bij een score.
9	Aantal aanwezige hand- en hoekstukken in de praktijk	Gemiddeld per praktijk 7	Proces	Voldoet niet	Voldoet niet (mist types)	Geen	?	Vereenvoudig de vraag.
10	Gemiddelde vervanging van eigen restauraties/ levensduur van eigen restauraties	Geen	Uitkomst	-	-	-	Nee	
11	Indicatoren op basis van PROMS	23,7% pijnklachten 35,4% napijn	Uitkomst en proces	Voldoet niet	Voldoet niet	Geen	Ja	Ontwikkel PROMS. Voldoet nog niet als 'Patient Reported Outcome Measurement'

Vervolg tabel S.3 Vrijgevestigde mondhygiënist

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelforstel
12	Gemiddelde behandelbehoefte orthodontie	Geen	Proces	-	-	-	Nee	-
13	Gemiddelde behandelduur orthodontie	Geen	Uitkomst	-	-	-	Nee	-
14	Inschrijving in KRM/KRT	66,4% (KRM)	Proces/ structuur	Voldoet bijna	Voldoet	Praktijk	?	-
15	Aantal voorbehouden handelingen in de praktijk dat wordt uitgevoerd door een medewerker die geen tandarts is	Geen	Proces	-	-	-	Nee	-
16	Aantal behandelingen per jaar (volume) voor implantologie en volledige protheses	Geen	Proces	-	-	-	Nee	-
17	Percentage van de tandartsassistenten dat het mbo-diploma tandartsassistent of een vergelijkbare kwalificatie met certificaat heeft behaald.	12,5% van de praktijken	Structuur	Voldoet bijna	Voldoet bijna	Geen	?	Bepaal norm voor 'opleiding in praktijk'
18	Opname van gegevens in het digitale dossier	0-100% (afhankelijk van behandeling/diagnose)	Structuur	Voldoet niet	Voldoet bijna	Geen	Ja	Bepaal gegevens (norm) die in het digitale dossier moeten zitten.

Tabel S.4 Tandprotheticci

	Indicator	Score	Soort	Validiteit	Registratie	Correctie	Prioriteit	Ontwikkelvoorstel
2	Actief beleid om (jeugdige) patiënten te stimuleren tot geregeld periodiek mondonderzoek	63,8%	Proces	Voldoet bijna	Voldoet niet	(Ses)	Ja	Definitie en registratie in het systeem van de 'actieve patiënt'.
11	Indicatoren op basis van PROMS	33,4% pijnklachten 28,6% napijn	Uitkomst en proces	Voldoet niet	Voldoet niet	Geen	Ja	Ontwikkel PROMS. Voldoet nog niet als 'Patient Reported Outcome Measurement'
16	Aantal behandelingen per jaar (volume) voor implantologie en volledige protheses	Gem. per praktijk 199,2 volledig 38,1 partieel 68 implantaat-gedragen	Proces	Voldoet	Voldoet	Geen	Ja	Registratie + automatische uitvraag.
18	Opname van gegevens in het digitale dossier	0-100% (afhankelijk van behandeling/diagnose)	Structuur	Voldoet niet	Voldoet bijna	Geen	Ja	Bepaal gegevens (norm) die in het digitale dossier moeten zitten.

